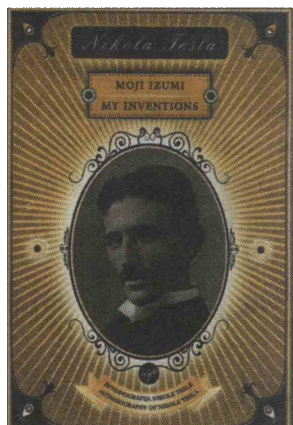

Tednikova knjigarnica

Avtobiografija enega največjih izumiteljev

Sedmega januarja to leto je minilo natančno sedemdeset let od smrti enega največjih izumiteljev, čigar genialni um je postavil temelje sodobne oskrbe z električno energijo. Elektroinženir, izumitelj, fizik, kemik, matematik **Nikola Tesla** (10. 7. 1856, Smiljan pri Gospiću–7. 1. 1943, New York) je patentiral več kot 700 izumov (vrtlino magnetno polje, indukcijski

motor, polifazni sistem električnih tokov, transformatorji na izmenični tok, resonančni transformator, dvanajst patentov na področju radijske tehnike, teleavtomatsko upravljanje na daljavo, črpalke, tahomere, Teslove turbine brez lopatic, letala z navpičnim letom ...), po njegovih načrtih je bila zgrajena prva hidroelektrarna na Niagarskih slapovih, istočasno z elektrarno na slapovih Krke ... Kot je zapisal v prispevku ob 150. obletnici rojstva Nikole Tesle v reviji Življenje in tehnika (november, 2006) Stanislav Južnič, je bil Tesla morda eden najbolj domiselnih izumiteljev vseh časov, njegovi poskusi pa so po več plateg povezani s slovenskim prostorom.

V čast jubileju je založba Sanje izdala dvojezično avtobiografijo **Moji izumi**, ki je v teh prelomnih, da ne zapišem prevratnih časih, še posebej vredna pozornosti odrasčajočih in odraslih bralcev, saj med drugim pripoveduje o temeljih ustvarjalnosti in o bistvu življenja, ki je ponudilo, prepoznalo in razvilo svetovnega izumitelja, znanstvenega umetnika, umetnika znanosti.

Tako je zapisal izumitelj in mislec, rojen nepismeni, a izjemno ustvarjalni ter delovni materi in očetu, pravoslavnemu popu: ... Vse, kar sem hvalevrednega storil, je v starših le še okrepilo občutek izgube. Tako v času odrasčanja nisem premozel veliko samozavesti ... (zavedal se je, da so ga starši že ob rojstvu namenili za duhovnika) in misel na to mi je vselej težila srce. Želel sem biti inženir, vendar je bil oče neomajen ... »

Naj vas, cenjeni bralci Knjigarnice, naslednji odlomek iz knjige, ki jo zelo priporočam tudi staršem, učiteljem, vzgojiteljem, privabi k branju celotne knjige:

Kako zelo pomembna je domišljija v mojih zgodnjih letih, lahko ponazorim še z eno nenavadno izkušnjo. Tako kot večina otrok sem rad skakal, in tako sem razvil močno željo, da bi se obdržal v zraku. Občasno je s planin pihal močan veter, bogat s kisikom, in moje telo je bilo lahko kot iz plutovine; takrat sem lahko skočil in dolgo prosto lebdel. Ta občutek je bil nad vse prijeten, in ko je utvara pozneje minila, sem bil globoko razočaran.

V tem obdobju se mi je prikupilo in zamerilo marsikaj neobičajnega in pridobil sem nekaj prav čudnih navad. Nekaterim od njih moram pripisati vzroke v zunanjih vtisih, medtem ko drugih ne zmorem pojasniti. Strašno so me odvrčali ženski uhani, pri drugih vrstah okrasa, na primer zapestnicah, pa so mi bili vzorci vseč enkrat bolj, drugič manj. Ob pogledu na bisere me je skoraj vrgla božjast, hkrati pa sem se zamaknil ob bleščanju kristala ali predmetov z ostrimi robovi in ravnimi ploskvami. Nisem se hotel dotikati las drugih ljudi, k temu bi me prisilila le groznja z revolverjem. Če sem videl breskev, me je oblila vročica, in najmanjša sled kafre v hiši mi je povzročila globoko nelagodje. Še danes nisem imun na nekatere od teh neprijetnih teženj. Ko v posodo s tekočino spuščam koščke papirja, imam v ustih spet in spet nenavaden in gorak okus. Na sprehodih sem štel korake in računal prostornino jušnih krožnikov, kavnih skodelic in koščkov hrane – sicer mi jed ni šla v tek. Število vseh dejanj in postopkov, ki sem jih moral opraviti večkrat, je moralo biti deljivo s tri, in če ni bilo tako, sem se čutil primoranega, da stvar ponavljam znova in znova, tudi če je trajalo ure. Vse do osmega leta sem bi po značaju šibak in omahljiv. Nisem imel poguma niti moči, da bi si oblikoval trdno voljo ...

Moji izumi (Nikola Tesla. Prevod Monika Kavalir. Spremna beseda Andrej Detela. Ljubljana: Sanje, 2013.) je ilustrirana z avtorjevimi portreti, skicami in zapisi, dodane so pomembnejše letnice v življenju Nikole Tesle ter viri. Oblikovanje knjižnega ovitka in prelom je opravila Petra Prežel, slovenski prevod pa se opira na izdajo Školske knjige iz leta 1981.

V Knjižnici Ivana Potrča so na voljo starejše izdaje knjig, ki govore o delu in življenju Nikole Tesle: Nikola Tesla: izumitelj za tretje tisočletje (Znanstveniki še vedno raziskujejo Teslove ideje, odkritja, ki so pomembna za prihodnost človeštva. Aleksandar Milinković. Ljubljana, 1997), za najmlajše bralce pa priporočam vrhunsko slikanico s podnaslovom **Zgodba o otroštvu**, prav umetniško mojstrovino ilustratorja Dušana Petričiča in neprekosljivega pisatelja Dušana Radovića.

Liljana Klemenčič